Gyökerek II.

Családkutatás: Ki vagyok? Honnan jövök? Interjúk készítése

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

9. évfolyam

Programcsomag:

Felkészítés a felnőtt szerepekre

A modul szerzője: Maksa Katalin

címlapkép: szkb209_01_00

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	14-15 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A saját család történetének megismerése, a családtagok élethelyzetének térbeli, időbeli, kulturális és szociológiai összefüggéseinek megértése. A „kikhez tartozom?”, „honnan jöttem?” élményének megélése, önazonosság fejlesztése.
A modul témái, tartalma	Témák: Identitás: szocializáció, családtörténet, család, viselkedés, megemlékezés, hazafiság Kapcsolatok: együttműködés, szolidaritás, tolerancia Konfliktus: másság, előítélet, rasszizmus, katasztrófa; agresszió Világkép: hit, értékek, holisztikus szemlélet, jövő Kultúra: multikulturalitás, generációk Társadalmi nyilvánosság: közvélemény, manipuláció Erkölcs és jog: normák, lelkiismeret, törvények Tartalom: Családtörténet filmművészeti alkotáson: Forgács Péter *Bartos család* című filmjének megtekintése és elemzése. Családkutatás: interjúk készítése; felkészülés az interjúkészítésre; az elkészített interjúk közös elemzése. Információgyűjtés a saját család múltjáról; a saját család múltjának és a másik ember múltjának előítélet-mentes megismerése.
Megelőző tapasztalat	Az Ember és társadalom műveltségterület XX. századi történelemmel foglalkozó témái; a programcsomag moduljai közül: Ismerd meg önmagad! (7. évfolyam); Gyökerek I. (7. évfolyam); Generációk párbeszéde (8. évfolyam)
Ajánlott továbbhaladási irány	Itthon vagy külföldön? (10. évfolyam)
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: érzelmek tudatossága, azonosítása, identitás Önszabályozás: tekintet másokra, tolerancia, bizalom Énhatékonyság-érzés: pozitív önértékelés A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információfeldolgozás, kritikai gondolkodás Társas kompetenciák: empátia, véleményalkotás, visszautasítás, szolidaritás

Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember társadalomban: világtörténet, Európa története, Magyarország története és a régió története Művészetek: Vizuális kultúra (filmművészeti alkotások befogadása és elemzése)
	Tantárgyakhoz: magyar nyelv és irodalom, történelem, állampolgári és jogi ismeretek, mozgóképkultúra
	Modulokhoz: Ismerd meg önmagad (7. évfolyam); Gyökerek I. (7. évfolyam), 7., 8., 9., 10. évfolyam konfliktusokkal, azok felismerésével és kezelésével kapcsolatos moduljai
Támogató rendszer	*Bartos család.* Rendezte: Forgács Péter. Balázs Béla Stúdió – MTV, 1988. Privát Magyarország-sorozat Kaposi László (szerk.): *Játékkönyv.* Színházi füzetek, IV. Kerekasztal Színházi nevelési Központ – Marczibányi téri Művelődési Központ. Budapest, 2002

Módszertani ajánlás

Időfelhasználás: a *Bartos család* című filmet a modul feladatait, tevékenységeit megvalósító órák előtt nézzék meg a tanulók! A modul időkeretébe a szerző belefoglalta a film megtekintését is! A film elemzése (első óra), valamint az interjúkészítéshez való felkészülés (második óra) két egymást követő órán történjen. Az interjúk elemzésére (harmadik óra) egy különálló órán, az interjúk elkészülése után kerüljön sor.
A családkutatás, az interjúk elkészítése egyéni kutatómunka, felfedező tanulás. Az időbeosztás 2-3 hónapon belül egyéni tervezés és szervezés szerint történik. Tehát a három tanítási óra mellé a tanulók számára néhány hónapos egyéni kutatómunkát kell számítani, a tanár esetében pedig az egyéni konzultációs lehetőség biztosítása is időt igényel.
Tér-terem elrendezése: a terem legyen alkalmas a filmvetítésre, körben ülésre.
Eszközök: filmvetítéshez szükséges eszközök, magnetofon, csomagolópapír, tollak, A/4-es lapok.
Csoportok: a tanulók párokban, kiscsoportokban, illetve egész csoportban dolgoznak. A csoportalakításhoz a konkrét feladatoknál segítséget kapnak.
A családtörténeti kutatás interjúterveit a tanórai feladatok és a tanári segítő szempontsor alapján készítik el a tanulók.

A tartalommal összefüggő differenciálási javaslat
Forgács Péter *Bartos család* című filmjének megtekintése többféle célt szolgál: a 7. évfolyamon végzett családkutatások fölelevenítését, a családkutatásra való ráhangolódást, az interjúk készítésére való felkészülést, és jó példáját jelenti annak, hogyan válik a családtörténet művészeti alkotássá. Az interjúk közös elemzése a csoportos „tudományos” műhelymunka élményét adhatja. A modul beépíthető a történelem, a magyar nyelv és irodalom és az osztályfőnöki órák menetébe is.
A foglalkozást vezető tanár dönti el, hogy az elemzési szempontok közül melyekre hívja fel a figyelmet a film megtekintése előtt.

A családi interjúkra készüléskor vegyük figyelembe, hogy lehet olyan tanítványunk, aki nem a szüleivel él, állami nevelt, vagy árva, ezért is különös tapintattal kezeljük a témát. Adjunk szabad döntési lehetőséget a gyerekeknek szerepválasztásra a munkában vagy kapjanak a velük történt egyeztetés alapján személyre szabott feladatot azok a tanulók, akiknek nincs lehetőségük rá, vagy valamilyen okból nem kívánják a családjuk történetét feldolgozni.

Az egyes tevékenységek szervezésével kapcsolatos javaslatok
A kutatást segítő tanár folyamatos konzultációt, tapasztalatcserét biztosít, szükség esetén beszélgető köröket, esetmegbeszéléseket szervez. A modul alkalmas a projekt-módszer tanári feladatkörének tapasztalati tanulással történő elsajátítására.
A segítő tanár folyamatosan legyen nyitott a gyerekek interjúkészítéssel kapcsolatos egyéni problémáira – tanulói jelzés esetén egy-egy jó tanáccsal segítse a munkát.
A családi interjúkra való felkészülésnél hívja fel figyelmet az empátia, a tapintat, a megértés, a segítőkészség és a körültekintés fontosságára. A lejegyzett interjúkkal kapcsolatban a gyerekek kérjenek engedélyt a beszélgetés megörökítésére. Ha hangfelvétel készül, akkor a beszélő engedélye szükséges ahhoz, hogy mások is meghallgathassák a riportot.

Speciális javaslatok a fejlesztendő kompetenciával kapcsolatban
A *Bartos család* című film elemzése az előre megfogalmazott kérdések segítségével történik. A különböző jártasságokat mutató osztályokban differenciáltan történik.
A kutatómunka segítésében nagy szükség van a tanár tapintatára, a család belső életének tiszteletben tartására. Hangsúlyozni kell, hogy csak azok a kutatási eredmények kerülnek a tanár és az osztály nyilvánossága elé, amelyekhez a család hozzájárult.

Értékelési ajánlás
Az interjúk szövegének írásbeli rögzítése a családtörténeti kutatófüzetbe kerül.
Az interjúkészítő egyéni – az interjúkészítéssel kapcsolatos – megjegyzései, észrevételei, érzései is lejegyezhetők a gyűjtőfüzetbe.
Az önértékelés mellett egy ilyen nagy volumenű, több hónapra terjedő, igényes munka esetében fontos, hogy a tanár visszajelzést adjon az egyéni munkavégzésről, a kutatással, interjúkészítéssel kapcsolatos készségek fejlődéséről.

A modul mellékletei

Tanári mellékletek

P1 − Bartos-család
P2 − A filmelemzés kérdéssora

P3 − Játékos gyakorlatok - az interjúkészítés előkészítése

Diákmellékletek

D1 − Szempontsor, kérdéssor a családi interjúk készítéséhez
D2 − Az életutak összehasonlításának szempontjai